

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

WOMEN'S SOCIAL ENTREPRENEURSHIP: CASE STUDIES FROM THE UK

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	13
Εισαγωγή.....	15

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

Γυναικεία κοινωνική επιχειρηματικότητα -

Μία αναδυόμενη μορφή επιχειρηματικότητας

1.1. Εισαγωγή.....	19
1.2. Ορισμός, χαρακτηριστικά και επιχειρησιακό μοντέλο κοινωνικής επιχειρηματικότητας	22
1.3. Είδη αξιών που δημιουργούνται μέσα από τις κοινωνικές επιχειρήσεις	24
1.4. Μέτρηση απόδοσης αξιών των κοινωνικών επιχειρήσεων	25
1.5. Διαφορές μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων και κερδοσκοπικών επιχειρήσεων	26
1.6. Ηγεσία και ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων	26
1.7. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων και κοινωνικές επιχειρήσεις	28
1.8. Γυναίκεια κοινωνική επιχειρηματικότητα και οι 17 στόχοι του Ο.Η.Ε. για τη βιώσιμη ανάπτυξη	29
1.9. Οικονομικά και κοινωνικά οφέλη από τη στήριξη της γυναικείας (κοινωνικής ή μη) επιχειρηματικότητας	32
1.10. Προκλήσεις για τη δημιουργία γυναικείας κοινωνικής επιχείρησης. . . .	34
1.11. Εμπόδια για τη δημιουργία γυναικείας κοινωνικής επιχείρησης.	36
1.12. Χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών σχετικά με την απασχόληση στο Ηνωμένο Βασίλειο	37
1.13. Επίλογος.....	39

ΕΝΟΤΗΤΑ Β

Μελέτες περιπτώσεων γυναικείων κοινωνικών επιχειρήσεων

2.1. Εισαγωγή.....	43
2.1. Μελέτη περίπτωσης 2α: Women's Business Station (WBS)	44
2.1.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος WBS	44
2.1.2. Υπηρεσίες του προγράμματος WBS.....	45

2.2. Μελέτη περίπτωσης 2β:	
The Association of Scottish Businesswomen (ASB)	46
2.2.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος ASB.	46
2.2.2. Υπηρεσίες του προγράμματος ASB.	47
2.3. Μελέτη περίπτωσης 3γ:	
Business Women Scotland (BWS)	48
2.3.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος BWS.	48
2.3.2. Υπηρεσίες του προγράμματος BWS	49
2.4. Μελέτη περίπτωσης 2δ:	
Women’s Enterprise Scotland (WES)	50
2.4.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος WES.	50
2.4.2. Υπηρεσίες του προγράμματος WES	51
2.5. Μελέτη περίπτωσης 2ε:	
Women’s Business Centre	52
2.5.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος Women’s Business Centre	52
2.5.2. Υπηρεσίες του προγράμματος Women’s Business Centre.	53
2.6. Μελέτη περίπτωσης 2στ:	
Investing Women	53
2.6.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος Investing Women . .	53
2.6.2. Υπηρεσίες του προγράμματος Investing Women	55
2.7. Μελέτη περίπτωσης 2ζ:	
Women in Banking and Finance (WiBF)	56
2.7.1. Αποστολή, όραμα και στόχοι του προγράμματος (WiBF)	56
2.7.2. Υπηρεσίες του προγράμματος (WiBF).	56
2.8. Επίλογος	57
Ερωτήσεις αναφερόμενες στις μελέτες περίπτωσης	58

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

Προτεινόμενο πλάνο δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας (κοινωνικής ή μη)

3.1. Εισαγωγή.	63
3.2. Δραστηριότητα α:	
Ανακάλυψη συναισθημάτων (awareness of emotions)	64
3.3. Δραστηριότητα β:	
Άσκηση του δέντρου της μάζας (blob tree exercise)	64
3.4. Δραστηριότητα γ:	
Επίτρεψε στο φως να λάμψει (letting your light shine)	65

Βήμα 1: Ονομάτισε την κακομεταχείριση	65
Βήμα 2: Εντόπισε την ασφάλεια	65
Βήμα 3: Συγκέντρωσε (ανθρώπινους) πόρους	66
Βήμα 4: Διάλεξε ένα διαφορετικό, καλύτερο μονοπάτι	66
Βήμα 5: Όρισε τη σημασία της αγάπης	67
Βήμα 6: Γνώρισε τον εαυτό σου	67
Βήμα 7: Ανάπτυξε τα όρια (ψυχικής) υγείας σου	67
Βήμα 8: Πένθησε τα «παρελθοντικά» σου συναισθήματα	67
Βήμα 9: Αποδέξου πού είσαι και όρισε πού θες να πας	68
Βήμα 10: Επίτρεψε στο φως να μπει μέσα στον εαυτό σου για να αναπτυχθείς 68	
3.5. Δραστηριότητα δ:	
Κατάγραψε μόνο τις θετικές σου σκέψεις σε ένα ημερολόγιο	68
3.6. Δραστηριότητα ε:	
Κάνε ορατά τα συναισθήματά σου – Το «Παγόβουνο του Θυμού»	69
3.7. Επίλογος	70
ΕΝΟΤΗΤΑ Δ	
Χαράσσοντας το μέλλον των γυναικείων κοινωνικών επιχειρήσεων	
4.1. Εισαγωγή	73
4.2. Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μακροπρόθεσμου πλάνου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	74
4.3. Επίλογος	78
Είπαν για τον συγγραφέα	81
Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία	83

Πρόλογος

Ήταν άνοιξη του 2021, όταν το Οικονομικό Πανεπιστήμιο του Dundee στο Ηνωμένο Βασίλειο με προσκάλεσε να είμαι μέλος ενός ερευνητικού προγράμματος σχετικού με τη γυναικεία επιχειρηματικότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η ιδέα τού να μελετήσω τον κλάδο της γυναικείας επιχειρηματικότητας για μια ανεπτυγμένη οικονομία όπως αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου αποτέλεσε για εμένα πρόκληση, και αμέσως δέχτηκα να ενταχθώ στην ερευνητική ομάδα του Οικονομικού Πανεπιστημίου του Dundee.

Μόλις ανέλαβα την έρευνα για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο και γνώρισα το Διοικητικό Συμβούλιο της πρώτης κοινωνικής επιχείρησης Women's Business Station (WBS), ομολογώ πως εντυπωσιάστηκα από το κοινωνικό έργο το οποίο επιτελείται από αυτήν την κοινωνική επιχείρηση. Ομολογώ ότι αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο ήταν το γεγονός ότι αυτή η κοινωνική επιχείρηση είχε έντονο κοινωνικό αντίκτυπο στην κοινωνία, πέρα από τα οφέλη που έχει για την εθνική οικονομία. Ερευνώντας παράλληλα και το έργο που επιτελεί η συγκεκριμένη κοινωνική επιχείρηση (το οποίο και αναλύεται στη συνέχεια του βιβλίου) αποφάσισα να ερευνήσω και άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις που επιτελούν παρεμφερές έργο και που δραστηριοποιούνται και αυτές στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Κατανοώντας ότι ο ρόλος ενός ερευνητή είναι, και πρέπει να είναι, το να μοιράζεται τις επιστημονικές του γνώσεις και να τις επιστρέφει στην κοινωνία, αποφάσισα να αποτυπώσω σε ένα ολοκληρωμένο βιβλίο όλη εκείνη τη γνώση που απέκτησα κατά τη διάρκεια αυτού του

ερευνητικού ταξιδιού. Παράλληλα, θα ήθελα να τονίσω ότι το βιβλίο αυτό είναι αποτέλεσμα σκληρού κόπου και εργασίας σε μία χρονική περίοδο της ζωής μου όπου είχα παράλληλα πολλές ερευνητικές και διδακτικές υποχρεώσεις.

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 2021

Για επικοινωνία με τον συγγραφέα, παρακαλώ πολύ να ακολουθήσετε την παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση: **panoskiriakopoulos@yahoo.gr**

Εισαγωγή

Το παρόν βιβλίο παρουσιάζει με θεωρητική και πρακτικά χρήσιμη ανάλυση το αναδυόμενο φαινόμενο της γυναικείας κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Η γυναικεία κοινωνική επιχειρηματικότητα έχει αποδειχθεί πως μετριάζει τη φτώχεια, αλλά και παράλληλα προωθεί την ισότητα μεταξύ των φύλων. Η συζήτηση των προκλήσεων της γυναικείας επιχειρηματικότητας στοχεύει στη δημιουργία καλύτερης κατανόησης της γυναικείας κοινωνικής επιχειρηματικότητας και βοηθάει στην καλύτερη θεωρητική κατανόηση αυτού του αναπτυσσόμενου επιστημονικού πεδίου. Για τους σκοπούς του βιβλίου, εξετάστηκαν επτά μελέτες περιπτώσεων από το Ηνωμένο Βασίλειο, και μέσω αυτών αποκαλύπτεται η σημαντικότητα της γυναικείας κοινωνικής επιχειρηματικότητας για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αλλά και για την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους σε όλο τον κόσμο. Παρέχεται, επίσης, ένα ολοκληρωμένο πλάνο δραστηριοτήτων για την ενδυνάμωση του επιχειρηματικού πνεύματος της γυναικείας κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Τέλος, το βιβλίο παρέχει προτάσεις και εκπαιδευτικές προγραμματιστικές αλλαγές για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες, που χρειάζονται να υλοποιηθούν για την υποστήριξη της γυναικείας κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

Γυναικεία κοινωνική επιχειρηματικότητα

*Μία αναδυόμενη μορφή
επιχειρηματικότητας*

1.1. Εισαγωγή

Σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι επιχειρήσεις να δημιουργούν από μόνες τους τις ευκαιρίες του μέλλοντος. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, η οποία τα τελευταία χρόνια είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, έχει κάνει την εμφάνισή της δυναμικά στο επιχειρηματικό τοπίο. Η προσφορά στον άνθρωπο, στην τοπική κοινωνία, και γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία τα τελευταία χρόνια και αυτό μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό από το γεγονός ότι ολοένα και περισσότερες κερδοσκοπικές επιχειρήσεις εντάσσουν στη στρατηγική τους δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Οι δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης περιλαμβάνουν μια σειρά από δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, στήριξη της εκπαίδευσης μέσω υποτροφιών, δωρεές για την υλοποίηση δράσεων, δράσεις σχετικές με την οικονομική ενίσχυση αδύναμων ομάδων, αλλά και μια άλλη σειρά από δράσεις για την αύξηση της κοινωνικής αξίας και του κοινωνικού αντίκτυπου. Εκτός όμως από την αύξηση των κοινωνικών δράσεων από τις κερδοσκοπικές

επιχειρήσεις, είναι πρόδηλη η εμφάνιση των κοινωνικών επιχειρήσεων που σκοπό έχουν την αύξηση της κοινωνικής προστιθέμενης αξίας μέσα από την υλοποίηση των κύριων δραστηριοτήτων τους.

Ο μεγαλύτερος κοινωνικός οργανισμός που στόχο έχει τον άνθρωπο είναι η «Αποστολή», η οποία είναι και ο μεγαλύτερος κοινωνικός οργανισμός στην Ελλάδα που στόχο έχει την παροχή υποστήριξης για τον άνθρωπο, μέσω δεκάδων δράσεων. Ιδρύθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμο και βοηθάει μέσω δεκάδων δράσεων χιλιάδες ανθρώπους.¹ Ο προορισμός της «Αποστολής» είναι η φιλανθρωπία και η ενίσχυση των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων μέσω της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσής τους.²

Η «Αποστολή» πραγματοποιεί δεκάδες δράσεις μέσα από κοινωνικές δομές, όπως για παράδειγμα το Καρέλλειο Πρότυπο Κέντρο Alzheimer, τον Ξενώνα Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων «Εστία», το Οικοτροφείο Χρόνιων Ψυχικά Πασχόντων στην Κυψέλη, το Κέντρο Ημέρας Ψυχικής Υγείας Αργοστολίου στην Κεφαλλονιά, το Κέντρο Ημέρας Ψυχικής Υγείας Χίου στη Χίο, το Κέντρο Ημέρας Ψυχικής Υγείας στην Ιεράπετρα, το Κέντρο Ημέρας Ψυχικής Υγείας στη Νεάπολη της Κρήτης, την Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας στην Καρδίτσα, την Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας στη Σπάρτη, τις Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (Σ.Υ.Δ.), αλλά και το Προστατευόμενο Διαμέρισμα. Παράλληλα, η «Αποστολή», μέσω του Ιατρείου Κοινωνικής Αποστολής, προσφέρει όλα τα αναγκαία φάρμακα σε οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερους πολίτες. Πέρα από τις δεκάδες κοινωνικές δομές, η «Αποστολή» παρέχει κοινωνικά παντοπωλεία σε Καλλιθέα, Λέσβο, Μοσχάτο-Ταύρο, Δάφνη-Υμηττό, Ν. Ηράκλειο, Ορεστιάδα, αλλά και Πρέβεζα. Το κοινωνικό έργο της «Αποστολής» περιλαμβάνει επίσης και μια σειρά από προγράμματα ενίσχυσης επιχειρήσεων και συνεταιρισμών, στήριξης σε ανέργους, σε μαθητές και φοιτητές, αλλά και μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα όπως είναι το «Δημήτρειο» Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ).³

Το όραμα της «Αποστολής» είναι ο συνεχής αγώνας για να αλλάξει η ζωή των οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερων ανθρώπων, η ανασφάλεια, η αβεβαιότητα, η θλίψη, η απόγνωση και η απελπισία που

βιώνουν πολλοί συνάνθρωποι με σκοπό να βρουν καταφύγιο κατανόησης, στοργής, φροντίδας και αρωγής μέσα από τις κοινωνικές δομές και τις δράσεις της «Αποστολής». Είναι χαρακτηριστική η φράση με την οποία αποτυπώνεται το όραμα της «Αποστολής»: «Κανένας συνάνθρωπος μας χωρίς φαγητό, στέγη, γιατρό και φάρμακα».⁴

Η προσφορά του οργανισμού αυτού είναι η μεγαλύτερη αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, αποτελεί πρότυπο παράδειγμα κοινωνικού οργανισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, και είναι εντυπωσιακός ο κοινωνικός αντίκτυπός της, καθώς ο αριθμός των ευεργετηθέντων σε πανελλαδικό επίπεδο, είναι εντυπωσιακός. Πιο αναλυτικά, περισσότερα από 166.407 δέματα έχουν μοιραστεί μέχρι σήμερα σε οικογένειες μαθητών μέσω των σχολικών μονάδων, περισσότερα από 2.000.000 σκευάσματα φαρμάκων έχουν διατεθεί σε παραμεθόριες και ακριτικές περιοχές, και περισσότερες από 324.734 μερίδες φαγητού και πακέτα επείγουσας βοήθειας τροφίμων προσφέρθηκαν για σίτιση προσφύγων στα κέντρα φιλοξενίας. Η «Αποστολή» υποστηρίζεται κυρίως από δωρεές τρίτων και η συμβολή του απλού κόσμου είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη συνέχιση του έργου της.⁵

Ένα άλλο παράδειγμα κοινωνικού οργανισμού που υιοθετεί το μοντέλο κοινωνικής προσφοράς είναι η κοινωνική επιχείρηση «Ithaca Laundry» που ιδρύθηκε το 2015 και που έχει στόχο την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας ρούχων (μέσω μιας κινητής μονάδας πλυντηρίων ρούχων) σε ανθρώπους που δεν έχουν την οικονομική ευχέρεια να υποστηρίξουν την πλύση των ρούχων τους, είτε επειδή είναι άστεγοι είτε επειδή απλά αδυνατούν οικονομικά. Βασική πεποίθηση της «Ithaca Laundry» είναι πως: «Η καθαριότητα οδηγεί στην αξιοπρέπεια και αυτή με τη σειρά της σε νέες ευκαιρίες».⁶

Πιο αναλυτικά, η δράση της «Ithaca Laundry» στοχεύει στην κοινωνική επανένταξη των ατόμων από ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Από το 2016, οι δράσεις της «Ithaca Laundry» εξασφαλίζουν συνθήκες υγιεινής σε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων, παράλληλα με τις υπηρεσίες υγιεινής, η «Ithaca» έχει δημιουργήσει διάφορες θέσεις εργασίας-απασχόλησης για ανθρώπους που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.⁷